

Soutěž „Vyznám se ... v historii holocaustu obecně, i ve Vsetíně“

Název školy: **Základní škola Vsetín, Sychrov 97**

Jména:

Kristýna Wollerová

Leona Pešlová

Diana Rosenbergová

Zodpovědný učitel:

Mgr. Jaroslava Ševčíková

- 1.1. 2. světová válka vypukla 1.9.1939
- 1.2. Konečné řešení otázky byl nacistický plán na systematickou genocidu evropského židovstva. Bylo to vyhubení-decimace evropských židů
- 1.3. **Holocaust**- pronásledování a genocida Židů, Romů a dalších skupin, jež nacisté považovali za méněcenné
- 1.4. Ghetto-oddělená část města, kde se mělo usazovat židovské obyvatelstvo
- 1.5
- 1.6 **Terezín** byl vybudován v letech 1780 - 1790 jako pevnost střežící severní přístupy do vnitrozemí Čech.
Osvětim (německy Auschwitz), která byla největším nacistickým koncentračním a vyhlazovacím táborem, byla založena na Himmlerův rozkaz z 27. dubna 1940 v blízkosti polského městečka Oświęcim.
- 1.7 Arbeit macht frei! – Práce osvobozuje.
- 1.8 **Pochod smrti** je expresivní označení pochodu, jehož výsledkem je smrt většiny či všech zúčastněných. Tzv. pochod smrti, při němž zemřel vyčerpáním či v důsledku nemoci určitý počet jeho účastníků, nebyl v konfliktních situacích neznámým pojmem.
- 1.9 **Antisemitismus** je nepřátelství nebo předpojatost vůči židům jako představitelům židovského náboženství judaismu, etnické skupině nebo rase.

1.10 Seznámeno...

ZDROJE : www.wikipedie.cz , www.holocaust.cz

Téma 2 – Vsetínští židé (a kniha „Očima dítěte“)

- 2.1- Synagoga leží na tpnsk ulici na trávníkách blízko kolejového přejezdu.
- 2.2- Byla vypálena 20.3.1939
- 2.3- 17.3.1939
- 2.4- Poručík Thore
- 2.5- Náměstí Adolfa Hitlera
- 2.6- 75 lidí
- 2.7- Židovskou hvězdu museli židé nosit od roku 1940
- 2.8.- Šesticípá žlutá hvězda s označením Jude, neboli žid.

- 2.9- Zákaz práce skoro ve všech veřejných budovách tj. Škola, soudy, zdravotnictví atd.
Zákaz výuky židovských dětí, odebrání veškerého majetku, zákaz vstupu do kina! cestování.
Mohli si zajít nakoupit jen do určitého času, v určitý den
- 2.10. Rodina Goldova, Reissova, Schönova
- 2.11. Na Horním městě a je součástí komunálního hřbitova
- 2.12. Poslední vsetínští židovští obyvatelé byli do Terezína odvezeni 14.9.1942
- 2.13.
- 2.14. Byla to Ilsa Reiner – Eichnerová
- 2.15. Dům se nacházel na místě dnešního Hotelu Vsacan
- 2.16. Ilsa matka se jmenovala Charlotte Eichnerová
- 2.17. Ve Vsetíně dne 21. 12. 1929
- 2.18. Měla 11 let
- 2.19. Rodina Lukášova

Téma 3: Vyprávěj...

3.1. 3.1. Naše rodina nebyla velká. Můj otec pracoval jako úředník v karlovarské firmě Bloch a maminka byla v domácnosti. Doma jsme mluvili česky, ale s ostatními dětmi ze sousedství pouze německy. Chodili jsme také do českých škol, ale bratr později nastoupil do německé obchodní akademie. Byl o dva roky starší. Byl už přesvědčeným židem a chodil do [Makabi](#). Tomu odpovídala i jeho podoba: měl černé vlasy a modré oči, zatím co já jsem byla kudrnatá blondýna a zuřivá sokolka. Do školy jsem chodila v Drahovicích u Karlových Varů, kde jsme bydleli, a později v Rybářích, kde byla jediná česká škola. Pamatuji se, že jsme se doma náboženskými předpisy příliš neřídili. Byli jsme takoví typičtí čeští židé. Rodiče se na [Jom Kipur](#) přísně postili a na [Simchas tora](#) jsme chodili do kostela [[synagogy](#)]. Jako školáci jsme také navštěvovali hodiny židovského náboženství, které se konaly různě po Karlových Varech. Na židovské svátky jsme nechodili do školy, což nám ostatní děti záviděli. Slavili jsme však také křesťanské svátky; mívali jsme například vánoční stromek. Ale jednou jsme přišli z hodiny náboženství a řekli rodičům, že už stromek nechceme. Od té doby už jsme Vánoce neslavili.

Když v roce 1938 zesílilo v Karlových Varech henleinovské hnutí, začali jsme se s henleinovci rvát, plivali jsme po sobě a dělali všelijaké hlouposti. Spory jsme s nimi měli spíše kvůli tomu, že jsme Češi než kvůli našemu židovskému původu. Já jsem například nosila sokolský kroj, tedy modrobílou řízu, ve které se cvičilo. Občas jsme je však také provokovali a prali se, ale po bitkách jsme raději rychle utíkali. Nakonec nás tatínek poslal pryč - mě do Pardubic k příbuzným a bratra do Prahy.

Rodiče za mnou do Pardubic přijeli až v říjnu 1938, po zabrání Sudet. Za nějaký čas nám našli byt v Praze na Letné, kde jsme pak dva roky žili. V Praze jsem se také začala učit šít, ale paní mistrová mne příliš nenaučila - chtěla po mně jenom prát prádlo a chodit se psem, takže jsem od ní utekla. Bratr, který už nemohl chodit do školy a ani se ničemu učit, se rozhodl pro emigraci do Palestiny, ale rodiče mu to nepovolili. Proto se později dobrovolně přihlásil do transportu AK II a odjel do Terezína. Z bytu na Letné nás vystěhovali do Zlatnické ulice, do velkého bytu pánů Pražáků, k nimž nás přiřadili. Naš život v Praze byl velice chudý. Neměli jsme šatenky a potravinové lístky jsme měli vystříhané. Pamatuji se, jak maminka stále říkala, že musíme šetřit. Později přišel také zákaz vycházení po osmé hodině, takže jsme nemohli chodit do biografu. Já jsem však statečně a hrdě chodila do Národního divadla i přes to, že mi naši spolubydlící Pražákové nadávali. Milovala jsem herce Pivce. Viděla jsem asi šestkrát Fausta, ale spíše se mi líbily operety. Kupovala jsem si vždy lístek na první galerii, ke stání. Chodila jsem si pro něj půl hodiny před začátkem představení a pak jsem čekala u cedule Židům vstup zakázán. Venku jsem totiž chodila bez hvězdy. Nosila jsem ji v pytlíku v kapse i se špendlíkem a brávala jsem si ji jen při oficiálních příležitostech.

Terezín

24. dubna 1942 jsme jeli do Terezína. Měla jsem číslo Am 127, tatínek s maminkou měli 125 a 126. Vzpomínám si, že jsem z toho nebyla nijak nešťastná. Na Veletržní palác mám takové neutrální vzpomínky, protože jsem se tam sešla s jedním kamarádem, se kterým jsme si stále povídali. Jmenoval se Libochovic a znali jsme se z hudebních setkání, na která jsme chodili k někomu do bytu. Chodívali tam i hudebníci Karel Berman a Karel Urba, a také moje kamarádka Marta Peroutková se svým bratrem.

V Terezíně jsme mohli zůstat díky bratrovi. Byl mladý a svobodný, takže mohl zachránit svou rodinu před transportem do Osvěčimi. Mnoho ostatních lidí muselo okamžitě pryč. Tři dny byli ve šlojsce a pak šli do Osvěčimi. Bydlela jsem s maminkou v hamburských kasárnách a muži byli v sudetských kasárnách. Tatínek hned po příjezdu onemocněl a pak - přesně rok po našem odjezdu do Terezína - 24. dubna 1943, zemřel. Maminka byla v takové wärmeküche, kam lidé nosili zbytky jídla a ona jim je ohřívala, stejně jako vodu na mytí. Bydleli jsme ve třetím patře, na jednom kavalci. Mne jako osmnáctiletou dali do landswirtschaftu [zemědělství], protože jsem řekla, že nic neumím. Chodili jsme za město na velké pole jednotit řepu. Tam jsem občas hrála na svou foukací harmoniku, kterou jsem nosila stále s sebou. Jednou to uslyšel vedoucí, Karel Kraus, statkář od České Lípy, a řekl mi, jestli bych nechtěla přijít večer zahrát jeho kozám, protože prý potom víc dojí. Nevěřila jsem tomu, ale přesto jsem tam večer šla a on mi potom nabídl, abych zůstala v jeho skupině. Měla jsem velkou radost, protože jednocení řepy byla hrozná práce. Tady jsem se starala nejprve o ovce, ale když poslali mého bratra do Polska - byl v transporthilfe a když tam pomohl někomu s kufrem, dostal cigaretu, což bylo zakázáno -, dali mi 56 kůzlat, abych prý měla něco na práci a pořád neplakala. Z těch zvířat měli užitek Němci, z ovcí měli vlnu a kozy někam odváželi. Ráno jsme s kamarádkou Trudou vyháněly stádo ven do bohušovské kotliny nebo až do litoměřické a tam jsme je pásly. Pak jedna z nás došla pro oběd a zůstávaly jsme tam až do večera. Bylo tam spousta ovoce, které jsme nacpané za podprsenkami a punčochami nosily domů a v ghettu jsme jej vyměnily za chléb a jiné potraviny. Celý den jsme byly na čerstvém vzduchu. Z mých kůzlat mi nakonec zbyla jen dvě, která jsem pojmenovala Čert a Káča. Místní komandant, Seidl, vymyslel pro svoje děti takový vozík, do kterého se ta kůzлата zapřáhla a děti se v něm u komandatury v parku vozily. Já s Trudou jsme je hlídaly. Nakonec zabili i Čerta a Káču.

V Terezíně bylo mnoho umělců. Nepamatuji si všechna jména, ale například dirigenti Schächter, Švenk, Karel Ančerl a mnoho dalších hudebníků a zpěváků. Studovaly se zde opery, do kterých byl potřeba sbor. Rychle jsem se do něj přihlásila a díky tomu jsem dostala propustku, na kterou jsem mohla být venku po osmé hodině, kdy končily zkoušky. Moje propustka dokonce platila ještě pro dalších deset osob. Zpívala jsem s dirigentem Schächterem a studovali jsme zde Requiem. Potom jsem zpívala u Pavla Haase, bratra herce Huga. Zde působil také Franta Domažlický. Nebyli to příliš známí skladatelé, ale jejich skladby, které jsme jako ženský sbor zpívaly, byly velice hezké. Bohužel stále odcházeli někteří členové sboru a noví přicházeli, takže se vlastně zkoušelo pořád doko-la.

Jednou, když jsme pásly v bohušovické kotlině, jsme potkaly nějakého mladíka, který mi dal dopis pro dívku z ghetta. Jmenovala se Miluška a byla o dva roky starší než já. Když jsem jí dopis předala a ona si ho přečetla, rozplakala se a řekla, že je od jejího švagra, který nebyl žid a proto zůstal venku. Scházeli jsme se pak každou středu v zahrádce, ve které byl pařez a on se po provaze, který na ten pařez uvázal, spouštěl dolů ze šancí. Pak zase po tom provaze vyšplhal nahoru. Nabídl mi, jestli nechci poslat něco do Prahy nebo odtamtud něco přivést. Tak jsme vytvořili takové podzemní spojení. Ten mladík hovořil o tom, že by chtěl odvést Milušku z ghetta do Prahy. Příští týden jsem mu řekla, že Miluška byla zařazena do transportu do Osvěčimi, ale byla vyreklamovaná, protože dostala spálu. On vymyslel plán: v den, kdy bude propuštěna z nemocnice, ji přivedu do té zahrady, kde jsme se scházeli, a on ji odtud odvede domů. Díky mé propustce pro deset lidí jsme s Miluškou prošly úplně hladce. Musely jsme vyrazit před střídáním četníků, protože kdyby tam byli ti samí,

poznali by, že tam jdeme dvě a vrací se jen jedna. A tak Miluška utekla do Prahy, bylo to 24. listopadu 1942. V Praze žila ve skryši jednoho bytu - u Safínových, ve kterém jsem později také nějaký čas bydlela. Když jsem tu skryš hledala, dlouho jsem ji nemohla najít. Ve skříni za kabáty byla posuvná stěna a za ní byla ta skryš. V Terezíně Milušku nikdo nesháněl. Dokonce jsem se šla zepat, kde bydlí a když ji ten muž v evidenci nenašel, řekl, že asi odjela transportem. Říkalo se to o všech lidech, které nemohli najít. Takže to naštěstí prošlo hladce. Pak jsem už měla strach a spojení s Miluščiným švagrem jsem přerušila.

Potom jsem se seznámila s novinářkou Květou, které se říkalo Kikina. Nebyla židovka, ale zajímala se o život v ghettu z profesionálního hlediska a navíc měla v Terezíně snoubence. Jmenoval se Roba Radnitzer a pracoval ve špedici. Ten mi řekl, že když umím dostat někoho ven z ghetta, mohla bych také někoho přivést dovnitř. Bylo mi sice divné, jak se o tom dozvěděl, ale souhlasila jsem. Pomáhal nám zdejší hrobník, který se jmenoval Šelicha a obsluhoval krematorium. Říkalo se mu Achilles, což bylo Selicha pozpátku. Nebyl to žid a měl spojení na mnoho lidí, sháněl cigarety a potraviny. Bydlel v bohušovském údolí, kam mohli nežidé chodit. U něho si měla děvčata, která vyháněla do údolí ovce na pastvu, Kikinu vyzvednout a společně se měly vrátit jako pasačky do ghetta. Děvčata jí také měla vzít nějaký svetr se žlutou hvězdou. Když jsme to tak hezky vymyslely, dostala jsem žloutenku a vysoké horečky, takže jsem nikam nemohla. Všechno tedy musela udělat Truda, které se do toho moc nechtělo. Ke všemu ráno začalo silně pršet, takže děvčata musela sedět a čekat v takovém domečku, ve kterém jsme bydlely, jestli to přestane. Už se zdálo, že se všechno zhatí, když přišel vedoucí živočišné výroby s tím, že ovce utekly z ohrady a rozeběhly se do kotliny. Tak děvčata vyběhla a naháněla ovce až k Šelichovi, kde se k nim přidala Kikina. Všechno proběhlo v pořádku. Kikina pak bydlela týden u svého snoubence a pak se potřebovala zase dostat ven. Toho jsem se už nezúčastnila, ale Truda mi o tom vyprávěla. Prý ji dali do prázdné rakve a v ní ji vyvezli ven. Později jsme se také dozvěděly, že ty ovce vypustil jeden z chlapců, kteří pracovali s Robou ve špedici. Já jsem byla zkrátka u všeho, co se dělo a bavilo mě neposlouchat příkazy. Maminka o mě měla velký strach, ale to jsem pochopila až mnohem později, v dospělosti.

Osvětim, Hamburk

V květnu 1944 se maminka dostala do transportu a já se dobrovolně přihlásila k ní. Zůstaly jsme už samy - tatínek byl po smrti a bratr byl pryč. Do vlaku jsem se málem nedostala. Neměla jsem žádné číslo a esesáci, kteří tam stáli, mě dvakrát vrátili. Maminka na mě volala, abych tam zůstala a přijela za ní později, ale nakonec jsem se do vlaku dostala. Za tři dny jsme přijeli do Osvěčimi. Původně jsme měly jet do Birkenau, ale bylo nám jedno, kam vlastně dojedeme, hlavně když budeme spolu. Bydlení bylo hrozné. Spalo nás na prkně asi deset a z boku na bok jsme se musely obracet na povel. Náš pobyt zde trval asi šest týdnů. Po náletu na Hamburg nás z Osvěčimi pustili a dali nás na čtyři nebo pět dní do fraeunlagru [ženského tábora]. Všichni říkali, že nás posílají do plynu a ne do Hamburku. Když jsme se pak šly sprchovat, velmi jsme se bály a když ze sprch začala téct voda, měly jsme velkou radost a věděly jsme, že opravdu jdeme pryč. Musela jsem projít selekcí. Tam maminka nešla. Jen jsem jí dala adresu těch Serafínů, kterou mi řekl Miluščin švagr Karel: Hybernská 32.

V Hamburku jsme bydlely v přístavu Freihafen. Bydlely jsme v ohromných, prázdných skladech a pracovaly jsme v továrně Schindler. Rovnaly jsme tu velké barely na naftu a protože skoro každý den byl nálet, rovnaly jsme je pořád dokola. Do práce jsme jezdily lodí a na ní do mě jednou někdo ze zadu šťouchal. Byl to lodník. Chtěl, abych za ním šla dolů, ale to jsem nemohla. Za chvíli mi přinesl noviny a chléb se sádlem, který nám pak dával při každé jízdě. Noviny jsme vždycky rychle zahodily, protože bylo nebezpečné mít je u sebe. Ten lodník mi potom psal psaníčka, ve kterých mi nabízel, jestli nechci někomu poslat vzkaz. Nechala jsem poslat vzkaz Serafínovým s prosbou, aby mi poslali něco k jídlu nebo oblečení. Až později jsem si uvědomila, jak to bylo nebezpečné. Že jim můj vzkaz doručil jsem se dozvěděla až po válce, protože hned druhý den nás poslali na jinou práci a tam jsme jely nákladřákem. Pak nás přestěhovali do čtvrti Tiefstak, kde jsme

také pracovaly. Safínovi mi dokonce poslali balík, ale jelikož nás přestěhovali, poslal ten lodník balík nazpět a Safínovi měli za to, že jsem zemřela.

V Tiefstaku jsme skládaly cihly z rozbořených domů na loď. Hamburk byl vybombardovaný po největším náletu, o kterém jsme slyšely ještě v Osvěčimi. Rozbité bylo všechno, takže práce jsme měly stále dost. Bylo to velice nepříjemné, protože jsme od těch cihel měly ruce celé odřené až do krve. Také jsme byly v Neugrabenu, ale už si nepamatuji, co jsme tam dělaly. Vím, že jsme zde s Trudou vymyslely hru Babiččiny brejle a zpívaly jsme to jako operetu. Bylo to hrozně veselé, protože ona jako babička ty brýle hledala a při tom je měla na nose. Sledovali nás při tom muži z Wehrmachtu, asi abychom tam neřikaly něco zakázaného. Na Silvestra nám přišli popřát. Jednomu z nich jsme říkali Mariňáček, protože byl námořníkem, jinému zase Mrož nebo Sudeťák. Mariňáčkoví jsme přály hodně zdraví, ale ostatním jsme česky nadávaly a oni nám za to německy děkovali, protože nerozuměli ani slovu.

Bergen-Belsen

První jarní den roku 1945 nás odvezli do Bergen-Belsenu. Ten den jsme pracovaly venku na záhoncích a najednou byl vollalarm, který ohlašoval nálet. Běžely jsme do takové podzemní díry. Jedna dívka, Zuzka Glásrová, tehdy zemřela, protože nechtěla vylít teplou vodu, kterou nesla v plechovce, a nejprve s ní šla domů. Na úklid po tom náletu povolali Hitlerjugend a my jsme odjely do Bergen-Belsenu. Jely jsme tři dny a tři noci vlakem a říkaly nám, že jezdíme kolem Hamburku. V Bergen-Belsenu to bylo hrozné. Nebyla zde voda, vlastně tam nebylo skoro nic. Skoro jako v Osvěčimi, dávali nám málo jíst a v barácích, které stály okolo silnice už ležely haldy mrtvol. Voda byla jediné ve velkém bazénu. Byla velice špinavá, ale přes to jsme se v ní myly a asi jsem se i napila, protože jsem dostala tyfus. Tam už záleželo jen na tom, kdo vydrží a kdo ne.

Ještě si vybavuji, že když jsme ještě pracovali, přikázal nám jeden wermacht'ák, abychom nosily najednou pět prken. Rozhodla jsem se, že mu řeknu, že je to pro nás příliš těžké. Vzala jsem si na rameno všech pět prken a když jsem byla u něj, tak jsem je upustila a upadla jsem. Řekl, že to mám posbírat, ale odpověděla jsem, že to neunesu. Sundal flintu a namířil na mě. Všichni ztichli a čekali, co se bude dít. Bylo tam okolo mnoho dělníků a asi toho se wermacht'ák zalekl a flintu si dal zase na rameno. Zeptal se mě, jestli unesu tři prkna a tak jsme nosili tři. Myslím, že měli zakázáno střílet. Už to nebylo jako při pochodu smrti, kdy stříleli koho chtěli.

Jedna holka vykládala karty a předpověděla, že v neděli odpoledne přijde nějaká záře. A opravdu tehdy přišli Angličané - 15. dubna 1945.

Bylo nás šest děvčat - Truda a její sestra, Anina M. s Rutkou B., která je v Izraeli, Máňa P., která zemřela v Belsenu na souchotiny, a já. Všechno jsme si mezi sebou dělily a díky tomu jsme mohly mít více jídla. Fasovaly jsme chléb v celku a pak jsme si z něj krájely tenké krajíčky, abychom toho měly víc. Těsně před osvobozením dostala Máňa Picková, se kterou jsem hodně kamarádila, velice silný průjem. Někdo mi poradil, že na to jsou dobré suché, opečené brambory. Věděla jsem, že za baráky vaří Polky ve velkých plechovkách od marmelády spousty brambor. Šla jsem je tedy požádat o tři brambory, ale nic mi nedaly. Až jedna babka na druhém konci lágru mi slíbila brambory, když jí přinesu nějaké dříví z lesa. Při sbírání dřeva jsem došla až k tomu místu, kde se vařily brambory a zrovna u nich nikdo nebyl. Rychle jsem vzala tři brambory a běžela jsem domů. Byla jsem tak vzteklá, že mi je nechtěli dát, že jsem vůbec nevnímala jásající lidi, kteří utíkali k Angličanům. Děvčata mi pak řekla, že už je po všem, že už je konec. Takhle jsem prožila konec války.